కోడలమ్మ ఎతలు

అయ్యో! భగువంతుడా! ఏంసిచ్చువెడ్తివిరా? తంద్రీ! కోడిబత్కోలె దిన దిన గండంగ గడుస్తుండది నా బత్కు. పదేండ్ల నుండి ఈకొంపల కాపిరం జేస్తుండనా? అయినగని ఈ యింటికో యిల్లాలిని గాను దొంతి కో గుర్గిని గాను అన్నట్లుండది నా కాపిరం.

మా అత్తకండ్లల్ల నేను వో ఈగెను, దోమనుగాను, కాకుంటెనోతి, అప్పుడె తాళపుసెవుల గుత్తిదీస్కోని నడ్మల జెక్కుకుంట నంటిగిటన? యాదిలేదు. వుత్త పున్యానికె నన్నుపాలల్ల వడ్డ ఈగను దీసేసి నట్ల తీసేస్తది. ఏస్తైవాయె, నాతావున నేను వుంటనన్న నన్ను వుండనిస్తద? అంటే అదీలేదు.

గండకత్తెర్ల సొప్పదంటోలెనలిగి నజ్జిగిజ్జి అయితుండనంటె నమ్మండి. కూసుంటె తప్పు, లేస్తెతప్పు, అయ్యోదేవుడా! కూసున్కం, లేస్కం, అట్లనెట్టి, నానెత్తి నేను దువ్వుకున్నాతప్పే! దువ్వుకోకుంటె అంత కన్న తప్పు! తుమ్మిన తప్పే దగ్గిన తప్పే!

తుమ్ములు, దగ్గులు నన్నడిగి వొస్తయి గన్కనా? ఆగవట్టుకునెటందుకు? పొద్దున్నె సుక్కవొడువంగ లేసి సద్దకంకి గొట్టంగ ఆ బూజులకు ముక్కుగులగుల వెట్టంగ ఒక్కటి రొండు మాట్లు తుమ్మిన, అది జూసి మా అత్తదొర్సాని అయ్యోపాపం, అనక - "మాకోడలమ్మ యా శుభకార్యం దలపెట్టినగని కచ్చు, కచ్చున తుమ్మడే లెక్క" "సుభం గోరుర పెండ్లికొడ్క అంటె ఏరేని కుండ పర్రె" అన్నడంట అంట పురాణం జదివె.

ఇంగాపై అలిసి ఆవులిచ్చిన అనుకో! మా అత్త గిన జూసిందంటె 'అదేందే? శారదమ్మ! గూట్లె దీపెం నోట్లె బుక్క" అంట అప్పుడె దిని మంచం ఎక్కుతనంటవ ఎట్ల? అంట దిడ్డి తల్పులు దబ్బ దబ్బగొట్టె.

మొన్నఏమైందనుకున్నరు? పొద్దుందాంక వొంచిన నడ్మ ఎత్తకుండ గుమ్మిలకెళ్లి గింజలు తోడి ప్రాణం పుల్ల సిల్లినట్ల అలసిపోంగ కాళ్ల జేతులు గడుక్కున్న గని నెత్తికి నూనె వెట్టుకోని దవ్వుకోలేదు, ఆ ఏశంతోటె మా ఆయిన ఎలిస్తె పోయిన-

ఇదిజూసి మాయత్త దోసయ్యమంత్రాలు సదివినట్ల సదువుకుంట ఏందో? వానిరాత! పొద్దున అనంగ నోట్ల రొండు మెత్కులు గుక్కుకోని పోతె సీకటి వడంగ కాళ్లీడ్సుకుంట యింటికొస్తడు గద? కొడ్కు! అసొంటప్పుడు వాడు ఇంటికి రాంగనె ముద్దుగ స్తానం జేసి జెడేస్కోని పూలు సింగారిచ్చుకోని యింట్ల పెండ్లాం ఆడ్డి, కళ కళ లాడు కుంట కండ్ల వడ్తద?

లేకుంటె తల్లి కోడలమ్మ తీర్గ, నెత్తింత బట్టింత అని మాడ్పు మూతివెట్టుకోని తీసేసిన బోలె తీర్గవుంటాది? నాయమ్మ ఎట్ల వుట్టిందొ? గని మొకాన ఎప్పుడు పాడేకొట్లాడ్తది అంట కొడ్కుకు యినిపిచ్చెటట్ల లాజిగ లొల్లివెట్టె.

అవన్ని యినిగుడ నన్నుగాదన్నట్ల, నాకు యినవడనట్ల మా ఆయినతోటి నగుకుంట మురుస్కుంటనె వున్న.

సీకటివడ్తుండ దనంగనె మావూళ్ల పట్కారి బాలమ్మ యింట్ల వల్శినన్ని మల్లెపూలు ఇంగ ఆమె ఆ పూలను దండలు గట్టి ఇంటింటికి దిర్గి అమ్ముతది. కొనుక్కో బుద్ధి అయినగని మాఅత్తమ్మ బయానికి దైర్నం జేసి కొనుక్కోలేదు, గని మొన్నత్యాప అట్లన్నదని, వోరొండు పైసలు వెట్టి పూలచెండు గొనుక్కోని జెడల వెట్టుకోని జెడయాళ్లాడేసుకున్న-

ఎంత యిసం నింపుకున్నదొ? పుణ్యాత్ముకారాలు. తెల్లారగట్ల లేసి అవుతలి యివుతలికి నడ్సి దిడ్డిదాంకవోయి పక్కింటి రాదమ్మ అత్తను విల్సి, ఆముచ్చెట యీముచ్చెట వెట్టి ఆఖరికి కోడండ్ల కాడ్కివచ్చిరి. వొస్తెవొచ్చిరి, తిట్టిఆడిపోసుకున్న సరెగని, తనను అడ్గకుండ పూలు గొనుక్కున్న సంగతి తనను ఇంగాపొడుస్తున్నట్లు గాంగ ఇప్పటికాలాన్ని తిట్టుకుంట "రాదమ్మా! ఏంకాలం తల్లి? కలికాలం! వొపెద్దంటలేదు; వొసిన్న అంట లేదు, ఎవ్వరికి వాళ్లదె పెద్దిర్కం. కోడండ్లు రాజ్యం ఏలంగ అత్తగుడ్డి గవ్వొలె పెట్టింది తిని, పోసింది తాగి మూలకు నల్కె కాలం అంట దిట్టె. తిడ్తెతిట్టె దినాం వున్న కొల్పెగద! అంట వూకుంటె, ఇంట్ల కొచ్చి తామసం బట్టలేక నన్ను పేరు వెట్టి విల్సుకుంట -

నేను పుట్టి యింత దాన్నైన్నా? యిసొంటి యిచిత్రాలు యాడ జూడలేదు; ఎన్నడు గాన్రాలేదు. ఈ యిల్లు సంసారికొంప. ఇంట్ల కోడలమ్మలు, ఏశకాంతలోలె జెడలు యాళ్లాడేస్కోని తిర్గుతుంటె ఇర్గుపొర్గు ఏమనాలె? అత్తలు కండ్లు మూస్కుంటె కోడండ్లు ఆడింది ఆట, పాడింది పాటగాదా? అంట నన్నంటరు తల్లీ!' అంట దీర్గాలు దీసె,

అంటె అనె అనిదుల్పుక తిర్గుతుంటె, 'శారదమ్మ! నేను అంతగానం నెత్తిన నోరు వెట్టుకోని చెప్తుంటె నీ చెవు మీద పేను అన్న వారినట్లలేదు, వురాగ, 'ఛూ' అంటె 'ఛలా' అంట దిర్గుతుండవ్, గసొంటిటక్కాయ్ శాస్త్రలు జేస్కుంట, మిడ్తోలె ఆడుకుంట, వాణ్ణి పురాగ కర్రెకుక్కను జేసిఎంటదిప్పుకుంటుండవు. అట్ల గుడ్లప్పగిచ్చి సూడకు మర్నాగి' అంట నోటికి వొచ్చిన మాటలనె.

ఇంగ మొన్న పండుగనాడు ఆయన ఇంట్లనెవుండి ఏందో పనిమీద నన్ను విల్సిండు, పిల్సిండు గద? అంట అరలకు వోయిన, అదొచ్చింది తప్పు, నాకొచ్చింది ముప్పు. నేను అరదాటి వొచ్చినంక వారగండ్ల నన్ను జూసుకుంట, వుగ్రంబట్టలేక "నడుంగల్నె పనిడ్సి అరలకు వుర్కెటంత అర్జెంట్ పనేమొచ్చె? 'అత్త! నీకొడ్కుకుఏంగావల్నొ? జెరజూడు! అంటె నేను

పోకపోదునా? సిన్ననాటిగోలె నీవె సాదిసంతరిచ్చినవ? అయ్యో కతా! మొగుడు పెండ్లాలంట యాడలేరు సూడు? భూమీమ్మీద, మాయింట్లనె వుండరు. ఇంత అన్యాలం యాడ జాడ లేదు.

నాపెండ్లై యింతదాన్నై, ఇందర్నిగంటిగద? ఒక్కనాడన్న మా అత్తమామల ముంగల మా ఆయినను కన్నెత్తిసూస్తెవొట్టు! ఇదెక్కడి దొమ్మరి సట్టమో? మరెంటెమరి! పెండ్లి నాడేసిన బ్రహ్మముళ్లు యిడ్వకుండ వొగరి ఎంట ఒగరు దిర్గితె ఎట్ల" అంట బీరకాయపసరంత గడ్డిపోసె.

ఇంగమొన్నత్యాప పండుగనాడేమొ ఇంట్లనే వున్న మా ఆయిన ఏందో పనివడి నన్ను పిల్సిండు, పిల్సినగని మొన్ననె అన్నిమాటలు వడ్డి మాటలు వడుడేంది? నాకు వట్టిన ద్యావరపో దులిపితె? గట్లని మా ఆయిన పిలుపు యినవడ్డ గుడ యిననట్ల గుడ్ల నీళ్లుగుక్కుకుంట జాలట్ల బియ్యం గాలిచ్చుకుంట గూసుంటి. అట్ల గూసున్న నాకాడ్కి మా అత్త శిగమూగినట్ల వుర్కొచ్చి "ఏమే! శారద ఎవర్ని రద్ది వెద్దమని? అంత అత్తమాట పోంటే నడుస్తుండవ? నాంచారి! వొగలాడితనం గాకుంటె? పాపం! మొగణితోటి పిల్లను అత్త మాట్లాడనిస్తలేదని వాని మనుసుల ఏతం అనేగద? నీ శమత్కారం అంత! లేకపోతె అవుతల మొగడు, కుత్కెనడెటట్ల పిలుస్తుంటె హరీ! శివ అనకుండ బెల్లం గొట్టిన రాయితీర్గ గూసుంటవా? ఎట్ల? యివన్ని బయం బుగులు లేని నడ్కలు గావ? ఏంది?" అంట కొడుక్కువురి ఎక్కిచ్చె. ఒక్కటని వడ్తన? రొండని వడ్తన?

అయ్యో! చెప్పమర్శిన, మొన్న పెత్తరమాస దాటినంక మా అత్త అన్నకొడ్కు వొపూట సూసిపోదమంట వొచ్చిండు; ఎట్లన్న దగ్గిరోడాయె, ఏందన్నవుల్లంగిన వొండ మంటదో? ఏందో? అని మెల్లగ దగ్గిరికి వోయి "అత్తమ్మ! ఈయాళ్ల వంట ఏం జేయాలె? బియ్యం ఎన్నివోతు?" అంట అడ్గిన, అట్ల అడ్గెట్యాళ్లకు ఆమె ఏం కోపమో? ఏందా? గని "అయ్యో! కోడలమ్మ! సదివేస్తె వున్నమతి వోయిందంట, ఇంగ సిన్నపిల్లవు ఎన్నలు వెట్టినా మింగవు, మనుసులను జూసి పొయ్యాలంట దెల్వద? తలాపావెడు సొప్పున పొయ్యరాదు?" అంట అన్నది వుకుండెన? వూఁహు లేదు, బిర బిర వొచ్చి కోడుగుడ్ల అంటువులివెట్టి, పూరీలు గాల్సి, పాలపరుమాన్నం వొండు అంట జెప్పిపాయె.

'సరె! ఆమెకు నాకు యిద్దరికి అలువాటైన ముచ్చెటకు సాగదీసుడు ఎందుకు?' అంట వూకుంటి.

అయితె మొన్న బత్కమ్మ పండుగకు దోల్కపోతనని నాసిన్నతమ్ముడు వొచ్చిండు, 'అక్క' అంట యిల్లు జొచ్చుకొస్తె వుత్తబువ్వ బెట్టి తోల్తె ఎట్లుంటదని కైమ వుండలు జేసి, కొబ్బరేసి బెల్లప్పొంగలి జేసిన - తినుడేమొ అందరు గల్సి కమ్మగ, వుల్లగ అనుకుంట బాగనె దిన్నరు గని మా అత్త అటెంక తన, హుకుంలేంది వొంటుకంజేసిన్నని, గుర్రున జూసుకుంట, పిల్లిమీద కాకిమీద ఏసి తిట్టుకుంట, ఎవర్నో అంటున్నట్ల 'ఇండ్లల్ల దినాం పండుగలు జేసుకుంట, అప్పాలుగాల్సుకుంట వొచ్చి పొయ్యేటోళ్లకు వొడ్డిచ్చుకుంట గూసుంటె ఆయింట్ల ఏంకాపాయం

వుంటది? కాసాయం అట్లనెట్టి ఇల్లు జలగడిగినట్ల గాంగ ఎల్లమ్మ యిల్లలికి నట్లె అయితది కాపిరం. సూడబుద్దిగావు తల్లి ఈవుల్లఖర్చులు. ఇదో? కాపిరమా? యాది పాతంగ, పొందికంగ వుండదని కాపిరంల బర్కత్‌వుంటది. కంట్లవొత్తేస్కోని పదిదిక్కుల కెల్లి జూస్తుంటెనె యిట్ల ఎలుగుతుండది మా యిల్లు, నేను వోయిన్నాడు దెలుస్తది, తెల్సుడేంది? యిసొంటి ఆడిది మొగనికి చిప్ప చేతికిస్తది' అంట సదువుకుంట వుండి కొడుకు రాంగనె గప్పునఐంది. ఎందుకంటె? నేను వొండిన వంటకం గుడ ఆమె కొడ్కును అడిగేచేసిన.

ఇంగ ఇట్లె ఎండకాలం పనుల యిడువాటైనప్పుడు, యిరుగు పొరుగు, నా తోటోళ్లు, నాజతగాళ్లు అంత గల్సి మాయింటికి వొస్తరనుకొ, అసొంటప్పుడు మేమంత ఆయాముచ్చెట్లు వెట్టుకుంట, బారకట్టనో? వూపిరిగింజలో వానగుంతలో? యాదో వో ఆట ఆడుకుంట గలగలమని నగుకుంట వుంటమన్కొ, అసొంటప్పుడు మా అత్త గిన జూసెనంటె ఆయిపాయె ఆమెకేందో? వోర్వలేనితనం, ఆ కసి పట్టలేక ఏందో? పని వున్నట్ల అణ్ణెమెసులుకుంట, నడ్మనడ్మ నన్ను పిలుసకుంట, నా దోస్తులకు యినిపిచ్చెటట్ల -

"శారదమ్మ! ముందే నీ గొంతు గోలెమంత వుండది, అందుట్ల ఎవరన్న వొచ్చి నప్పుడు వాలాయించి లొట్టిమీది కాకోలె కవ్వర కవ్వర వొర్లుకం నీకు అలువాటు, యివుతల అత్తవొక్కతి, ఏందన్న పని వుంటదొ? ఏందో? అనే సోయి గూడ లేకుండ అన్ని మర్సి, మొగోడు యిస్పేట్ ఆటల మునిగినట్ల గూసుంటె ఎట్ల?" అంట దుల్పుతుంటె,

పాపం! నా దోస్తులు 'శారద పోయివొస్తమె' అంట మొకాలు చిన్నగ జేస్కోని పోయిరి.

తెల్లారి మా అత్త మ్యానత్త బిడ్డ వొస్తె, వొచ్చి నామెకు కాళ్లు కడుక్కోను నీల్లిచ్చి తుడ్సుకోను తువ్వాలు అందిచ్చి, పీటేసి నొడ్డన జేసిన, ఆమెది గుడ నా ఈడెగన్క ఆపిల్ల పాపం నాతోన పరాశ్కంగ మాట్లాడిన గని అత్త తిడ్తదేమో? అని ముక్తసరిగనె వున్న. ఇట్ల ఆమె రొండు దినాలు ముద్దుగ కలిసి మెల్సి వుండి పోత పోత నాకో పొడరు డబ్బగుడ యిచ్చిపోయింది.

ఆమె వోయినంక మా అత్తనన్ను జూస్కుంట 'శారదమ్మ! నీ కడ్పుల ఇంత యిషం వుంటదనుకోలేదు. ఇంత కపుట వాజితనమా? అవ్వ! చెప్పుకుంటె సిగ్గువోతది. మా పిల్ల వున్న రొండు దినాలు మూతిని పట్టుదారంబెట్టి కుట్టేసుకున్నట్ల గుండుగ బిగిచ్చుక కూసుంటివి. నగితె ముత్యాలు రాలంగ కొంచవొయి దొంతుల్ల నింపుకుంటుండెన? ఏంది?' అంట పురాణం జదివె.

ఒక్కటి అంట జెప్పుదున? రొండంటన? అః మర్సిన గీరొండు ముచ్చెట్లు యినుండి.

మొన్నవోమొండి పక్కీరోడు వొచ్చిండు. వాడు ముందే మొండి పక్కీరోడు చేతికి

దగిలిచ్చుకున్న రాగి కడేనికి తాళం ఏసినట్ల వోబెత్తెడు ఇన్వకర్రును గొట్టుకుంట వొర్లుతుండడు. ఈ సప్పుడు ఇన్నగని, నేను పకీరు చిప్పల బిచ్చంగిన ఏస్తె యాడ మళ్ల రాశకారం! తనను అడ్డందివెత్తె పెద్దీర్కం నా కెందుకంట యిననట్ల వొంటింట్ల మెసులుకుంటనెవుండ. అదిజూసి నాసంగతి గ్రహిచ్చి, తప్పుదొర్కిందని కుశాలుగ యివుతలికి వొచ్చి దోసిలి నిండ పాతం జేసిన బియ్యం వాణి కండ్ల జెగ్గమనెటట్ల గుమ్మరిచ్చె. గుమ్మరిస్తె గుమ్మరిచ్చె. ఆమెయిల్లు, ఆమెసొమ్ము, ఆమెసొసంత్రం. నడుంగల నాకెందుకంట వూకుంటి. మరి తాను వూకుండెన? లేదు.

ఆపకీరోడు ఇట్ల కడ్పదాటిండొ లేదొ నట్టింట్లకెళ్లి యివుతలకి వొచ్చి 'శారదమ్మ! యిదేం? పిశునాశి గుణం తల్లి? బిజినె తనమంటె యింతన? మరీ ఎంగిలి చేత కాకిని గొట్టనంటవ్ ఎట్ల? కనిపెంచెదానవ్ గద? కడ్పుల ఎంత ఆరివారం వుండాలె! ఏందొ నోము వట్టినట్ల చిత్తారి బొమ్మోలె నిలవడ్తె ఎట్ల? పేరు వోయిన కుటింబం తల్లి మాది. తప్పాలకు మెత్కు అంట కుండ అంట నియ్యకుండ గీక్కతినె బాపతుగాదు. నీమామ పేరువోయిన మనిషి. అందర్ని ఆదుకోని కడ్పులవెట్టుక పోయిండు. ఆ పుణ్యమె నాకొడ్కుకు వొచ్చింది" అంట. చెప్పకపోతుంటె. నిజంగనె నాకు బుద్దిజెప్పుతుండదేమొ? ఈత్యాప బిచ్చగాడు గిన వొస్తె వుత్తసేత తోలను అంట అను కోని. 'అత్తయ్య! నాదితప్పె! అని నగుకుంట అవుతలికి నడిస్తి.

ఈ కత జరిగిన మర్నాడె వో బిచ్చగత్తె జోలెల వో సంటి పిల్లను కూసోవెట్టుకోని వో సేత ఈత సాప అల్లుకుంట. బిచ్చెం ఎయ్యితల్లే! అంట వొర్లుతుండది. అదివూకె వొర్లుతలేదు. పాటగుడ పాడుతుండది. మాయత్త అప్పుడె తిని ఇట్లనడుం వాల్చింది. జెర కూర్కుగుడ వట్టిండొచ్చు; యీ బిచ్చగత్తెలొల్లికి యాడ లేస్తదొ? అంట దబ దబ వోయి వోసారెడు వొడ్లుదెచ్చి దానికొంగుల వోసిన. ఆ కొంగుల గింజలను అది ఇంగ ముల్లెగట్టుకోనె లేదు. ఇట్ల మర్లుతుండది.

అంతట్లకె మాయత్త కండ్ల నల్చుకుంట లేసివొచ్చి. అదియాడ కడ్పదాడ్తదొ? అన్నంత ఆత్రంగ దాన్ని ఆపి "అసే! బిచ్చగిత్తి! మీరు పురాగ తెగవడ్డరేందే? పనిపొద్దున బిచ్చాని కంట వొచ్చి పొదిగేసిన కోడిపెట్టల జవురుకపోదమంట వొచ్చినావె? వొచ్చిందానవు వూకె వోక ఏనిగెలంత అత్తవుండంగ కోడలమ్మ బిచ్చెం ఏస్తె కొంగువడ్తావె! నీ సిగ్గు సిబ్బల ఏయ. తే! ఆ బియ్యం గింజలు" అంట దానికొంగు గుంజి ఏసిన గింజలు దుల్పుకునె. తీసుకున్న బిచ్చెగిత్తె, బిచ్చెం బెట్టిన నేను నోట మాటరాక డింగై నిలవడ్తిమి.

ఇట్ల ఇంటికి ఆరబైండ్లోడొచ్చిన. అడుక్కతినెటోడొచ్చిన. సుట్టమొచ్చిన. పక్కమొచ్చిన. పగోడొచ్చిన. పాలోడొచ్చిన. యిదేవొర్ప. అంతెందుకు? నగిన. ముర్సిన. చేసిన. చేయకున్న.

తిన్న, తినకున్న, అన్ని తప్పులె, ఆమెగీసిన గీత కలల గూడ దాట గూడదు - అదివొప్పైన, తొప్పైన, అదిసుగ్రీవుల ఆజ్ఞ.

ఆయింట్ల యాదానికి ఎల్తిలేదు అయినగని అడుక్కొత్తుల పోకచెక్క తీర్గ అయింది నాబత్కు. యాదితోస్తలేదు, మా ఆయనకు గూడ జెప్పను, మరి యీ ఎతను ఎళ్లవోసు కునుడు ఎట్ల? అంట మీకు జెప్తుండ. ఎదలకుంపటి ఎళ్లవోస్తె జర అల్కనయితది, సల్లవడ్తది. ఇనగలదు తల్లి? ఇంటె? - ఇంగేమన్నవుంటాది?

ఇంతకు ఆయిన మంచోడు గన్క అన్ని మర్సి సుకంగనె వుంటుండ - చెప్పిందని ఏం అనుకోకుండి, దీవిచ్చుండి.

(మే 2000లో ప్రచురించిన 'ఏచ్చమ్మకతలు' కథాసంపుటి నుంచి....)